

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie

WIELOLETNI ŁÓW PLAN HODOWLANY

REJON HODOWLANY NR3

2017-2027 r.

hgv0 "Lemw" D
Pclng pkevya
Lctyqkpp

WARSZAWA 2017 r.

W I E L O L E T N I
Ł O W I E C K I P L A N H O D O W L A N Y
R E J O N H O D O W L A N Y N R

na okres od 1 kwietnia ~~20~~r. do 31 marca ~~20~~r.

Koordynator rejonu:

Nadleśniczy Nadleśnictwa Garwolin

Jan Karwowski

S P I S T R E C I

1. D A N E D O T Y C Z C E R E J O N U H O D O W L A N E G O

- 1.1. Mapa rejonu hodowlanego
- 1.2. Opis rejonu
- 1.3. Gatunki zwierząt łownych występujących w rejonie
- 1.4. Opis struktury wiekowej i płciowej zwierzyny grubej
  - 1.4.1. Łoś
  - 1.4.2. Jeleń
  - 1.4.3. Daniel
  - 1.4.4. Sarna
  - 1.4.5. Dzik
- 1.5. Gatunki występujących drapieżników

2. D A N E S Z C Z E G Ó Ł O W E

- 2.1. Kategorie obwodów wchodzących w skład rejonu
- 2.2. Zasady gospodarowania zwierzyną
- 2.3. Wytyczne dotyczące gospodarowania, liczebność i zagęszczenie aktualne oraz docelowe występujących gatunków zwierzyny grubej
  - 2.3.1. Łoś (*Alces alces*)
  - 2.3.2. Jeleń (*Cervus elaphus*)
  - 2.3.3. Daniel (*Dama dama*)
  - 2.3.4. Sarna (*Capreolus capreolus*)
  - 2.3.5. Dzik (*Sus scrofa*)
- 2.4. Wytyczne dotyczące gospodarowania, liczebność i zagęszczenie głównych gatunków zwierzyny drobnej
  - 2.4.1. Zając (*Lepus europaeus*)
  - 2.4.2. Kuropatwa (*Perdix perdix*)
- 2.5. Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego
- 2.6. Rodzaje i opis rozmiaru kłusownictwa
- 2.7. Zadania w zakresie zagospodarowania obwodów łowieckich na okres obowiązywania planu

3. L I T E R A T U R A

1. DANE DOTYCZĄCE REJONU HODOWLANEGO

1.1. Mapa rejonu hodowlanego

1.2. Opis rejonu hodowlanego

N a d l e n i u c k t ó w o

Lp.	Województwo	Nadlenie	Numer obwodu	Powierzchnia obwodu	% pow. len	Kategoria
1	2	3	4	5	6	7
1	lubelskie	Łuków	29	6375	13	polny
2	lubelskie	Łuków	30	6259	17	polny
3	lubelskie	Łuków	31	5586	30	polny
4	lubelskie	Łuków	32	10547	79	leśny
5	lubelskie	Łuków	33	6031	26	polny
6	lubelskie	Łuków	43	7757	20	polny
7	lubelskie	Łuków	44	6444	11	polny
8	lubelskie	Łuków	45	7023	13	polny
9	lubelskie	Łuków	46	7910	20	polny
10	lubelskie	Łuków	47	5189	18	polny
11	lubelskie	Łuków	57	8063	12	polny
12	lubelskie	Łuków	58	6092	13	polny
13	lubelskie	Łuków	59	8690	20	polny
14	lubelskie	Łuków	60	5726	23	polny
15	lubelskie	Łuków	61	5339	20	polny
16	lubelskie	Łuków	71	8667	17	polny
17	lubelskie	Łuków	72	9760	35	polny
18	lubelskie	Łuków	73	8091	22	polny
19	lubelskie	Łuków	86	5885	20	polny
Razem (ilość obw. pow. leniej w na			19	135434	22	x

N a d l e n i e n G a r w o l i n o

1	2	3	4	5	6	7
1	lubelskie	Garwolin	74	6887	26	polny
2	mazowieckie	Garwolin	452	5332	14	polny
3	mazowieckie	Garwolin	467	4430	24	polny
4	mazowieckie	Garwolin	468	3708	20	polny
5	mazowieckie	Garwolin	469	5608	22	polny
6	mazowieckie	Garwolin	475	4433	19	polny
7	mazowieckie	Garwolin	483	3810	27	polny
8	mazowieckie	Garwolin	484	5040	21	polny
9	mazowieckie	Garwolin	485	5358	51	leśny
10	mazowieckie	Garwolin	486	5588	27	polny
11	mazowieckie	Garwolin	489	3779	12	polny
12	mazowieckie	Garwolin	490	3798	40	leśny
13	mazowieckie	Garwolin	494	5259	15	polny
14	mazowieckie	Garwolin	495	6760	18	polny
15	mazowieckie	Garwolin	496	6082	43	leśny
16	mazowieckie	Garwolin	497	6100	28	polny
17	mazowieckie	Garwolin	508	7273	18	polny
18	mazowieckie	Garwolin	509	3131	21	polny
19	mazowieckie	Garwolin	510	5077	79	leśny
20	mazowieckie	Garwolin	518	4192	27	polny
21	mazowieckie	Garwolin	519	3434	3	polny
22	mazowieckie	Garwolin	522	4388	44	leśny
23	mazowieckie	Garwolin	523	5838	27	polny
24	mazowieckie	Garwolin	530	4300	52	leśny
25	mazowieckie	Garwolin	498	6739	50	leśny
Razem (ilość obw. rejonu, % pow. w nadleśnictwie)			25	126344	28	x

N a d l e n i e n C e l e s t y n ó w

1	2	3	4	5	6	7
1	mazowieckie	Celestynów	454	6792	22	polny
2	mazowieckie	Celestynów	470	5786	19	polny
3	mazowieckie	Celestynów	476	5748	57	leśny
Razem (ilość obw. pow. leśnej w rejonie)			3	18326	32	x

Rejon nr 3:

1	2	3	5	6
1	lubelskie	Łuków	135434	22
2	mazowieckie	Garwolin	126344	29
3	mazowieckie	Celestynów	18326	32
Ogółem rejon			280104	27

1.3. GATUNKI ZWIERZETŁOWNYCH WYSTPUJC

Gatunki wysdrppijecyków zawiera tabela nr

Nadlencwolenie, sarny, dziki, zajęce, bażanty, kuropatwy, dzikie kaczki, grzywacze, piżmaki.

Pozostałe gatunkównywsęrpujctylkow n obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowie	Pozostałe zwierzyny
1	2	3
1	29, 30, 31, 32, 33, 43, 45, 71, 72, 73	Łoś
2	33, 72	Daniel

Nadlencwolenie, sarny, dziki, zajęce, piżmaki, bażanty, kuropatwy, dzikie kaczki, grzywacze, łyski, słonki.

Pozostałe gatunkównyżwiewystt pujctylkow n obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowie	Pozostałe zwierzyny
1	2	3
1	494, 495, 496, 497, 509, 510, 469, 475, 483, 484, 485, 486, 489, 518, 522, 523, 530, 498	Łoś
2	452, 518	Daniel

Nadlencwstyoś, sarna, dzik, zajęc, bażant, kuropatwa, dzika kaczka, grzywacz.

Pozostałe gatunki wysęrpujctleowhyc kow n obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowie	Pozostałe zwierzyny
1	2	3
1	476	daniel
2	454, 470	słonka
3	470	łyska
4	470	piżmak
5	470	dzika gęś

1.4. OPIS STRUKTURY WIEKOWEJ I PŁCIOWEJ ZW

- struktura wiekowa i płciowa zwierzyny
- rednia waga tusz zwierzyny grubej
- rednia waga trofeów zwierzyny (wg. pozyskania w 3 sezonach 2013/2014; 2014/2015; 2015/2016).

1.4.1.Ł O

Nadliekiuktówo

Wyszczególni		Numer obwodu łowieckiego																		redn	
		29	30	31	32	33	43	44	45	46	47	57	58	59	60	61	71	72	73		86
Liczba (liczba os.)	Byki	7	5	3	15	2	5	1	0	0	3	2	0	0	0	0	2	4	1	1	2,7
	Kłopy	5	8	3	20	2	8	1	0	1	3	2	1	0	1	0	2	5	1	2	3,4
Struktura		1:0,7	1:1,6	1:1	1:1,3	1:1	1:1,6	1:1	-	0:1	1:1	1:1	0:1	-	0:1	-	1:1	1:1,2	1:1	2:1	1:1,2

NadlieGarwolin

Wyszczególni		Numer obwodu łowieckiego																		redn		
		452	469	475	483	484	485	486	489	490	494	495	496	497	498	509	510	518	522		523	530
Liczba (liczba os.)	Byki	0	2	1	3	1	4	5	0	1	0	1	1	0	4	2	7	3	2	4	2	2
	Kłopy	0	2	1	2	2	5	4	1	0	1	1	3	1	5	3	10	3	1	4	3	2,4
Struktura		-	1:1	1:1	1:0,6	1:2	1:1,2	1:0,8	0:1	1:0	0:1	1:1	1:3	0:1	1:1,2	1:1,5	1:1,4	1:1	1:0,5	1:1	1:1,5	1:1,2

Nadlieńictwo Celestynów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego			rednia
		454	470	476	
Liczebno (l)	Byki	5	5	4	5
	Kłopy	8	4	7	6
Struktura płci		1:1,6	1:0,8	1:1,75	1:1,2

Rejon nr 3:

Wyszczególnienie		N-ctwo Łuk	N-ctwo Garwolin	N-ctwo Cele	rednia
Liczebno	Byki	3	2	5	3
	Kłopy	3	2	6	4
Struktura płci		1:1,3	1:1,3	1:1,2	1:1,3

1.4.2.JELE SZLACHETNY:

Nadlieńictwo

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego											rednia
		29	31	32	33	43	44	57	71	72	73	86	
Liczebno (liczba os.)	Byki	2	2	100	2	1	1	2	1	20	4	2	7
	Łanie	2	7	150	2	3	2	2	1	21	4	4	10
Struktura płci		1:1	1:3,5	1:1,5	1:1	1:3	1:2	1:1	1:1	1:1,05	1:1	1:2	1:1,4
rednia tusz (kg)	Byki	-	129	131	-	-	-	-	-	109	97	-	116
	Łanie	-	60	79	-	-	-	-	-	76	-	-	72
Masa trofeów		-	3,25	3,22	-	-	-	-	-	3,35	3,11	-	3,23
Struktura wiekowa w klasach wieku (%)	I	50	50	60	50	0	100	0	0	50	50	50	57
	II	50	50	25	50	100	0	100	100	40	50	50	55
	III	0	0	15	0	0	0	0	0	10	0	0	12,5

Nadlień Garwolin

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego											średni	
		484	485	486	490	497	498	509	510	518	522	523		530
Liczebność (liczba os.)	Byki	0	7	5	3	1	10	1	8	4	13	11	18	6
	Łanie	0	10	4	4	2	12	3	11	5	4	3	16	5
Struktura płci		-	1:1,43	1:0,8	1:1,33	1:2	1:1,2	1:3	1:1,37	1:1,25	1:0,31	1:0,27	1:0,89	1:0,86
średnia waga (kg)	Byki	80	87	-	-	-	90,3	-	90	-	-	-	132	95,8
	Łanie	70	-	-	-	-	76	-	-	-	-	-	72	72,6
Masa trofeów			4,3	2,1	-	-	1,39	-	1,02	-	-	6,09	3,3	2,8
Struktura wiekowa w klasach wieku (%)	I	-	57	40	67	100	60	0	63	50	31	64	44	52
	II	-	29	60	33	0	30	100	38	25	46	36	39	41
	III	-	14	0	0	0	10	0	0	25	23	0	17	16

Nadlień Cieciszów

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego			średnia
		454	470	476	
Liczebność (liczba os.)	Byki	7	7	2	5
	Łanie	5	5	2	4
Struktura płci		1:0,71	1:0,71	1:1	1:0,8
średnia waga (kg)	Byki	110	113	-	111,5
	Łanie	65	55	-	60
Masa trofeów [kg]		2	3,18	-	2,59
Struktura wiekowa w klasach wieku (%)	I	71	57	100	76
	II	29	43	0	36
	III	0	0	0	0

Rejon nr 3:

Wy s z c z e g ó l n i e		Średnia w N-ctwie Łuków	Średnia w N-ctwie Garwolin	Średnia w N-ctwie Celestynów	r e d n i a
L i c z e b n o ̄	Byki	7	6	5	6
	Ł a n i e	10	5	4	6
S t r u k t u r a p ł		1:1,4	1:0,83	1:0,8	1:1
r e d n i a w a (kg)	Byki	116	95,8	111,5	107,8
	Ł a n i e	72	72,6	60	68,2
M a s a t r o f e ó w (kg)		3,23	2,8	2,59	2,87
S t r u k t u r a w i e k o w a b y k ó w w k w i e k u (%)	I	57	52	76	62
	II	55	41	36	44
	III	12,5	16	0	14

1.4.3. DANIEL

Nadleńnictwo Łuków:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		średnia
		33	72	
Liczebność (I)	Byki	1	0	1
	Łanie	2	2	2
Struktura płci		1:2	0:2	1:2
średnia waga	Byki			
	Łanie			
Masa trofeów [kg]				
Struktura wiek w klasach wieku (%)	I	0		
	II	100		
	III	0		

Nadleńnictwo Garwolin:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		średnia
		452	518	
Liczebność (I)	Byki	3	2	3
	Łanie	5	3	4
Struktura płci		1:1,7	1:1,5	1:1,3
średnia waga	Byki			
	Łanie			
Masa trofeów [kg]				
Struktura wiek w klasach wieku (%)	I	100	0	
	II	0	0	
	III	0	100	

Nadleśnictwo Celestynów:

Wyszczególnienie		Numer obwołu łowickiego	
		476	
Liczebno (liczenie)	Byki	0	0
	Łanie	1	1
Struktura płci		0:1	0:1
rednia waga tuszy	Byki		
	Łanie		
Masa trofeów [kg]			
Strukturawiekowa byków (wiek (%))	I		
	II		
	III		

1.4.4. SARNA

Nadleśnictwo

Wyszczególnienie		Numer obwołu łowickiego																		rednia	
		29	30	31	32	33	43	44	45	46	47	57	58	59	60	61	71	72	73		86
Liczebno (liczba os.)	Kozy	30	35	40	320	35	34	32	60	42	46	60	36	63	41	41	40	170	52	48	64
	Kozy	60	38	90	320	51	35	40	85	60	57	60	44	90	49	63	55	180	77	60	80
Struktura		1:2	1:1,1	1:2,2	1:1	1:1,5	1:1,0	1:1,2	1:1,4	1:1,4	1:1,2	1:1	1:1,2	1:1,4	1:1,2	1:1,5	1:1,4	1:1,1	1:1,4	1:1,2	1:1,4
rednia waga tuszy (kg)	Kozy	19	21	16	17	15	21	18	17	17	19	17	19	18	19	19	17	17	17	18	18
	Kozy	18	20	17	18	17,5	19	19	16	18	19	20	18	17	19,5	19,5	18	18	18	17	18
Masa trofeów		0,356	0,344	0,352	0,276	0,266	0,322	0,284	0,355	0,271	0,31	0,292	0,329	0,291	0,422	0,367	0,281	0,28	0,31	0,271	0,314
Struktura wiekowa kozłów w klasach	I	46,7	62,9	37,5	37,5	37,1	58,8	37,5	30	42,8	36,9	41,8	38,9	39,7	31,7	43,9	30	52,4	42,3	47,9	41,9
	II	53,3	37,1	62,5	62,5	62,9	41,1	62,5	70	57,1	63	58,3	61,1	60,3	68,2	56,1	70	47,1	57,7	52,1	58

N a d l e n G a r o w b l i w o

Wyszczegół		Numer obwodu łowieckiego																							redn	
		452	467	468	469	475	483	484	485	486	489	490	494	495	496	497	498	508	509	510	518	519	522	523		530
Liczba osob.	Kozł	22	19	36	56	33	41	35	55	45	33	51	36	41	38	36	108	55	64	57	80	16	55	45	59	42
	Kozy	35	23	38	70	50	61	55	80	65	50	57	54	48	52	46	126	65	82	72	120	25	63	63	61	56
Struktura		1:1,59	1:1,21	1:1,06	1:1,25	1:1,56	1:1,49	1:1,57	1:1,45	1:1,44	1:1,52	1:1,12	1:1,5	1:1,71	1:1,37	1:1,23	1:1,17	1:1,18	1:1,28	1:1,26	1:1,5	1:1,56	1:1,15	1:1,4	1:1,03	1:1,3
redn waga tusz (kg)	Kozł	16,5	19	18	17	17,5	20,2	17,2	15,7	20,1	17	19	16	21,3	17	17	19	18	18,6	18	18,5	13,5	21	14	17,2	16,3
	Kozy	18,5	19	21,1	17	18	18,5	17,5	17	18,4	16,8	16	17	20,7	17	16	17	18	17,8	15,8	18,8	16	17	11	18,1	16
Masa [kg]		0,263	0,278	0,36	0,304	0,371	0,385	0,33	0,315	0,31	0,323	0,284	0,344	0,407	0,309	0,325	0,264	0,322	0,344	0,268	0,34	0,243	0,296	0,31	0,308	0,293
Struktura wiekowa kozłó klasach wieku (%)	I	40,9	57,9	50	53,6	33,3	39,0	37,1	36,4	33,3	36,4	41,2	38,9	36,6	42,1	44,4	53,7	45,4	40,6	31,6	37,5	37,5	45,4	44,4	52,5	38,2
	II	59,1	42,1	50	46,4	66,7	61	62,9	63,6	66,7	63,6	58,8	61	63,4	57,9	55,6	46,3	54,5	59,4	68,4	62,5	62,5	54,5	55,5	47,5	51,4

Na d l e n C i e d t e w s o t y n ó w

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego			rednia
		454	470	476	
Liczebno (	Kozły	55	27	64	49
	Kozy	70	36	90	65
Struktura płci		1:1,27	1:1,33	1:1,41	1:1,3
rednia waga	Kozły	17	20	14,8	17,3
	Kozy	18	14	17,96	16,6
Masa trofeów [kg]		0,296	0,308	0,303	0,326
1:1Struktura wiekowa kozłów w klasach (%)	I	45,5	44,4	42,2	44
	II	54,6	55,6	57,8	56

Rejon nr 3:

Wyszczególnienie		rednia w Górnym Kłowie	rednia w Garwolin	rednia w N. Celestynów	rednia
Liczebno (szt)	Kozły	64	42	49	52
	Kozy	80	56	65	67
Struktura		1:1,2	1:1,3	1:1,3	1:1,3
rednia tusz(kg)	Kozły	18	16,3	17,3	17,2
	Kozy	18	16	16,6	16,9
Masa trofeów		0,314	0,293	0,326	0,311
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	41,9	38,2	44	41
	II	58	51,4	56	55

1.4.5. DZIK

Nadleśnictwo Łuków

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego																		średnia	
		29	30	31	32	33	43	44	45	46	47	57	58	59	60	61	71	72	73		86
Liczba osob.	Razem	28	16	40	160	35	18	13	25	24	26	14	16	25	20	20	45	60	32	40	36
	średnia waga	43	45	29	46	47	43	47	43	50	53	36	45	45	44	50	37	37	48	46	43,9

Nadleśnictwo Garwolin

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego																							średnia	
		452	467	468	469	475	483	484	485	486	489	490	494	495	496	497	498	508	509	510	518	519	522	523		530
Liczba osob.	Razem	20	15	16	25	32	16	10	60	30	12	32	19	10	24	22	25	30	9	27	10	15	30	35	46	23
	średnia waga (kg)	35,4	45	33,7	40,9	50	65	33,8	34	28,8	35	46	51	51,1	37	36	31	55	41,9	33,2	48,1	33	45	26	46,6	40,7

Nadleśnictwo: Celestynów

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego						średnia
		454		470		476		
Liczba osob.	Razem	42		26		30		33
	średnia waga	27		29		31		29

Rejon nr 3:

Wyszczególnienie		średnia waga Łuków	średnia waga Garwolin	średnia waga Celestynów	średnia
Liczba osob.	Razem	35	23	33	29
	średnia waga (kg)	43,9	40,7	29	37,9

1.5. GATUNKI WŁASAPIEJNICKÓW

Nadlieńkiuctówo

Nr obwodu łowieck	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drapież									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop pracz	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
29	30	6	6	8	2	-	-	-	-	-
30	48	6	10	5	5	5	8	-	-	-
31	30	2	8	-	10	-	10	-	1	-
32	40	40	40	20	20	-	25	-	12	-
33	31	-	11	9	11	40	30	-	-	-
43	53	10	20	8	4	5	-	-	-	-
44	10	2	6	8	10	4	10	-	-	-
45	20	-	5	4	4	5	-	-	-	-
46	24	-	7	10	8	9	14	-	-	-
47	29	2	13	10	12	40	30	-	-	-
57	12	4	10	7	4	4	8	-	-	-
58	14	2	10	12	10	5	8	-	-	-
59	29	-	8	8	4	10	-	-	-	-
60	12	3	3	3	3	6	4	-	-	-
61	10	2	4	3	3	3	4	-	-	-
71	30	4	8	4	6	6	8	-	-	-
72	21	7	15	14	12	16	14	-	-	-
73	28	-	9	10	8	8	16	-	-	-
86	30	6	12	5	9	8	7	-	-	-
Razem	501	96	205	148	145	174	196	0	13	0

Nadlie nGiarovblin.o

Nr obwo du t o	Naz wy gatunków i szacunkowa liczebno dra									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amer	tchórz zwyczajny	szop pracz	wilk	ry
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
452	15	-	-	1	2	-	-	-	-	-
467	15	3	5	4	4	-	-	-	-	-
468	12	2	3	4	4	-	2	-	-	-
469	30	3	6	5	5	10	10	-	-	-
475	34	-	9	10	8	-	12	-	-	-
483	15	2	2	4	4	3	4	-	-	-
484	14	6	15	7	5	12	15	-	-	-
485	18	2	20	15	10	20	10	-	-	-
486	10	4	10	8	10	6	4	-	-	-
486	9	3	6	6	4	40	8	-	-	-
490	31	3	5	5	3	18	9	-	-	-
494	22	-	7	9	7	-	16	-	-	-
495	12	3	3	5	5	4	8	-	-	-
496	12	2	10	4	6	6	8	-	-	-
497	8	2	10	4	2	8	6	-	-	-
509	15	2	9	8	14	13	18	-	-	-
510	50	8	12	8	12	26	12	-	-	-
518	20	3	15	15	35	40	20	-	-	-
519	10	5	3	7	5	35	8	-	-	-
522	20	4	6	6	-	8	4	-	-	-
523	25	7	8	15	5	25	5	-	2	-
530	25	14	20	19	6	25	23	-	-	-
74	25	5	10	5	5	15	15	-	-	-
498	31	2	10	6	6	8	10	-	-	-
Razem	438	80	194	174	160	307	212	0	2	0

Nadleśnictwa łowieckie

Nr obwodu łow.	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drab.									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop praczy	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
454	15	4	10	-	-	-	-	-	-	-
470	18	3	5	3	2	9	3	-	-	-
476	30	5	15	4	4	-	10	-	-	-
Razem	63	12	30	7	6	9	13	0	0	0

Rejon nr 3:

Nr obwodu łow.	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drab.									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop praczy	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Nadleśnictwo Łuków	501	96	205	148	145	174	196	-	13	-
Nadleśnictwo Garwolin	438	80	194	174	160	307	212	-	2	-
Nadleśnictwo Celestynów	63	12	30	7	6	9	13	-	-	-
Razem	1002	188	429	329	311	490	421	0	15	0

2. DANE SZCZEGÓŁOWE

2.1. KATEGORIE OBWODÓW ŁOWIECKICH

Nadlieńkiucktówo

Kategorie obwodów	Numer y obwodów z akwa poszczególnych kategoriach	I l o w
1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
r e d n	32	1
S ł a b y	31,72,	2
B a r d z o	29, 30, 33, 43, 44, 45, 46, 47, 57, 58, 59, 60, 61, 71, 73, 86	16
Ogółem	liczba obwodów łowi	19

NadlieńGiarovlin.o

1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
r e d n		
S ł a b y	452, 486, 523, 485, 490, 510, 530, 498	8
B a r d z o	74, 467, 468, 469, 475, 483, 484, 489, 494, 495, 497, 508, 509, 518, 519, 496, 522	17
Ogółem	liczba obwodów łowi	25

NadlieńCiecltevsot y n ó w:

1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
r e d n		
S ł a b y	454, 476	2
B a r d z o	470	1
Ogółem	liczba obwodów łowi	3

2. 2. ZASADY GOSPODAROWANIA ZWIERZY

Przedstawione poniżej zasady o spasił pzi pnie dokumenty:

1. „Zasady selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych” uchwalone przez PZŁ.
2. Wieloletni Łowiecki Plan Hodowlany rejonu nr 3 obowiązujący w latach 2007-2017.
3. Roczne plany łowieckie obwodów łowieckich wchodzących w skład rejonu nr 3.
4. Opinie i uwagi Zarządu Okręgowego PZŁ w Siedlcach.
5. Zestawienia na podstawie raportów z SILP dotyczących rozmiaru szkód wyrządzonych w drzewostanach przez zwierzynę płową oraz kosztów ponoszonych na ochronę przed zwierzyną płową według nadleśnictw Celestynów, Garwolin i Łuków.

Wszystkie gatunki zwierząt łownych występujące w rejonie hodowlanym uznaje się za pożądane. Nie znaczy to jednak, że gatunki takie jak łoś i jelenie powinny być planowane docelowo we wszystkich obwodach łowieckich w rejonie. Przy planowaniu, naczelną zasadą powinno być zapewnienie równowagi ekosystemów oraz realizacji głównych celów gospodarczych w rolnictwie i leśnictwie. Brak występowania dużych kompleksów leśnych powyżej 500 ha i nieodpowiednich biotopów dla tych gatunków uniemożliwia planowanie w takich obwodach jakiegokolwiek ilości jelenia i łośia w dłuższej perspektywie czasowej. Za gatunki niepożądane uznaje się norkę amerykańską (*Mustela vison*), szopa pracza (*Procyon lotor*) oraz jenota (*Nyctereutes procyonides*), które są gatunkami obcymi zarówno na tym obszarze, jak i na terenie całego kraju. Dynamiczne poszerzanie areału ich występowania oraz wzrost liczebności powodują, że stają się one zagrożeniem dla rodzimych gatunków (np. norka europejska (*Mustela lutreola*) została wyparta niemal całkowicie przez obcą norkę amerykańską), z tego względu zaleca się ich redukcję do niezbędnego minimum. W ostatnich latach notowany jest także wzrost liczebności drapieżników rodzimych gatunków tj. lisa (*Vulpes vulpes*), borsuka (*Meles meles*), ptaków drapieżnych (szczególnie kruków) oraz wałęsających się psów i kotów. Tendencje te powodują,

że ochrona i zagospodarowanie łowisk mają szczególne znaczenie w gospodarce populacjami zwierzyny.

Ponadto w ostatnim czasie, na terenie rejonu hodowlanego stwierdzono występowanie wilka (*Canis lupus* L.). Dotychczas oprócz danych o stałym występowaniu wilka w lasach Nadleśnictwa Łuków, brak jest informacji potwierdzających stałe występowanie tego gatunku, a zwykle obserwuje się pojedyncze osobniki, które najprawdopodobniej migrują poprzez obszar nadleśnictw w ramach Rejonu hodowlanego nr 3. Dlatego też w obwodach, w których odnotowuje się obecność wilków, należy brać pod uwagę drapieżnictwo tego gatunku i dostosować do nich np. wielkość przyrostu zrealizowanego. Właściwe prowadzenie gospodarki łowieckiej wymaga rzetelnej oceny liczebności i struktury populacji zwierząt łownych. W tym celu zaleca się stosowanie następujących metod oceny liczebności i struktury populacji zwierzyny:

- a) metody bezpośrednie:
  - ⟨ liczenia tyralierą
  - ⟨ pędzenia próbne
- b) całoroczne obserwacje (rejestrowane)
- c) metody pośrednie:
  - ⟨ liczenie tropów w czasie zalegania pokrywy śniegu
  - ⟨ tropienia na transektach
- d) inne metody inwentaryzacji zwierzyny, uzgodnione z koordynatorem danego rejonu hodowlanego i Dyrektorem RDLP w Warszawie.

Do ustalenia liczebności i struktury płci oraz wieku populacji zwierzyny płowej należy wykorzystać łącznie wyniki wyżej wymienionych metod. Karty potwierdzające wynik inwentaryzacji zwierzyny (ich kopie), dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego przekazuje do właściwego terytorialnie nadleśnictwa. Zestawienie wyników inwentaryzacji zwierzyny w podziale na poszczególne obwody łowieckie, nadleśnictwo przekazuje do właściwego terytorialnie Koordynatora Rejonu Hodowlanego.

Koordynator Rejonu Hodowlanego, przekazuje informacje o liczebności zwierzyny (zestawionej obwodami, nadleśnictwami i w ramach Rejonu Hodowlanego), do właściwego terytorialnie ZO PZŁ i biura RDLP w Warszawie.

Zagęszczenia zwierzyny należy określać w stosunku do powierzchni obwodu, zredukowanej o wyłączenia wynikające z art. 26 ustawy Prawo łowieckie.

W obwodach, w których nie istnieją samodzielne, trwałe populacje zwierzyny grubej, gospodarowanie tymi populacjami winno się podporządkować kryteriom przyjętym dla rejonu hodowlanego lub grupy obwodów. Oznacza to, że liczbę i strukturę osobników zaplanowanych do odstrzału należy ustalać w porozumieniu z Koordynatorem Rejonu Hodowlanego. Uwaga ta odnosi się w szczególności do populacji jelenia i łosia, niekiedy także dzika.

W przypadku istotnych zmian liczebności zwierzyny lub pojawienia się nowych, zwłaszcza obcych gatunków w obwodach, możliwe jest wprowadzanie odstrzału oraz korygowanie jego poziomu w kolejnych planach rocznych, za zgodą koordynatora rejonu.

Jeżeli występujące w obwodzie łowieckim osobniki określonego gatunku zwierzyny grubej stanowią część populacji mającej swoją ostoję w kilku obwodach, stan docelowy zagęszczenia określony dla obwodu należy traktować umownie.

Przyjęte docelowe ilości zwierzyny płowej, tj. jelenia szlachetnego, łosia i sarny w poszczególnych obwodach łowieckich mogą ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu na koniec obowiązywania WŁPH o maksymalnie $\pm 20\%$ przyjętych stanów wyjściowych. Zmiany wynikać będą z udokumentowanego występowania lub nie, istotnych szkód w uprawach i młodnikach oraz ponoszenia nadmiernych kosztów związanych z ochroną przed zwierzyną płową. Poziom szkód, jak i koszty ochrony przed zwierzyną będą odnoszone do zwierzyny płowej. Za nadmierne szkody w uprawach i młodnikach przyjmuje się szkody powyżej 20%, których sumaryczna wielkość przekracza poziom 10% powierzchni wszystkich upraw i młodników na obszarze poszczególnych obwodów łowieckich w danym roku. Za nadmierne koszty w zakresie ochrony przed zwierzyną uznaje się sytuację w której średnioroczne koszty zabezpieczenia (ochrony) uprawy (1-5 rok życia) przekraczają wartość 10% kosztów jej przygotowania i odnowienia (koszt sadzonek, przygotowanie gleby i sadzenie). Szkody i koszty będą analizowane

po 2, 4, 6, 8 sezonie łowieckim obowiązywania planu WŁPH. Zaleca się w prowadzonej gospodarce łowieckiej w rejonie hodowlanym kontynuowanie dobrych praktyk hodowlanych mających na celu ograniczanie szkód od zwierzyny płowej w drzewostanach poprzez m.in. wprowadzanie większej ilości gatunków biocenotycznych na nowo zakładanych uprawach. dostosowanie cięć pielęgnacyjnych czy wykładanie drzew zgryzowych.

Poziom szkód i wysokość kosztów w przypadku łosia będzie uwzględniany po zniesieniu moratorium. Jeśli któryś z dwóch w/w wskaźników zostanie przekroczony lub nie przekroczony wtedy nastąpią zmiany w składach docelowych zwierzyny płowej w obwodach. Decyzję o tym podejmuje nadleśniczy odpowiadający za stan lasu, w porozumieniu z Koordynatorem Rejonu Hodowlanego, a zmiany te wprowadzone będą przy tworzeniu najbliższego Roczego Planu Łowieckiego. O fakcie tym Koordynator Rejonu Hodowlanego, informuje Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Wszelkie zmiany w zakresie przyjętych docelowych liczebności zwierzyny w WŁPH, dokonuje Dyrektor RDLP w Warszawie (odpowiedzialny za sporządzenie WŁPH), w porozumieniu z ZO PZŁ, na wniosek nadleśniczego po uzyskaniu akceptacji koordynatora Rejonu Hodowlanego.

Po pięciu latach obowiązywania Wieloletniego Łowieckiego Planu Hodowlanego na lata 2017-2027, zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji zwierzyny na terenie wszystkich obwodów łowieckich, celem sprawdzenia stopnia zaangażowania w realizacji założeń zawartych w WŁPH.

Planowanie odstrzału takich gatunków jak jeleń, sarna czy łoś musi uwzględniać wielkość szkód wyrządzanych przez te gatunki w uprawach rolnych i leśnych. Ustawowy obowiązek szacowania szkód i wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych powodują, że zarządcy i dzierżawcy obwodów łowieckich mają wystarczającą wiedzę aby uwzględnić te szkody w rocznych planach odstrzału. W celu właściwego rozeznania dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich co do wielkości, rozmieszczenia w terenie i struktury szkód wyrządzanych przez zwierzynę w uprawach leśnych oraz dostosowania planu odstrzału w/w gatunków do wielkości szkód przedstawiciele dzierżawców

i zarządców powinni brać udział w corocznie wykonywanej przez nadleśnictwa ocenie szkód od zwierzyny.

Zabrania się wsiedlania odłowionych w granicach miast dzików na tereny obwodów łowieckich RDLP w Warszawie. Dzikie z odłowów nie podlegają badaniom na obecność pasożytów i chorób, a wsiedlenie ich do łowiska może spowodować zaistnienie zagrożenia epizootycznego dziko występujących zwierząt w lesie.

W przypadku zmiany „Zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych” gospodarowanie populacjami zwierzyny będzie się odbywać na podstawie zmienionych zasad.

2.3. WYTYCZNE DOTYCZĄCE GOSPODAROWANIA I ZAGĘSZCZENIE AKTUALNE ORAZ DO WYSTĄPIJĄCYCH GATUNKÓW ZWIĘRZYZNY GRUBE

2.3.1. ~~ALCES~~ (ALCES) (

Podsumowanie oceny liczebności z roku 2016, wykonanej pędzeniami próbnymi w sześciu RDLP na wschód od Wisły, dało wynik 28 065 osobników. W okresie trwania moratorium populacja uległa znacznemu postarzeniu, czego efektem jest między innymi większa liczba obserwowanych byków z formą poroża typu półopatacz i łopatacz.

Liczebność populacji łosia w kraju osiąga najwyższe stany w historii gatunku, a jej lokalne zagęszczenia są znacząco wyższe od zagęszczeń jeleni na tych obszarach.

W 2015 roku Ministerstwo Środowiska przygotowało projekt rozporządzenia w sprawie przywrócenia sezonu polowań na łosie. Pomimo uzyskania pozytywnych opinii PROP, PZŁ i LP nie weszło ono w życie, na skutek protestów aktywistów będących przeciwnikami polowania na ten gatunek. Jednakże przywrócenie zarządzania populacją poprzez łowieckie gospodarowanie jest jedynym racjonalnym sposobem ograniczenia negatywnego wpływu łosia na środowisko jego bytowania.

Populacja łosia na obszarze rejonu 3 nie jest ustabilizowana. Mimo to, w ostatnich latach obserwuje się w rejonie wzrost liczebności tego gatunku. W wielu obwodach łoś pojawia się jako gatunek przechodni, występujący czasowo i czyniący szkody w drzewostanach. W miejscach niewłaściwych (nieodpowiadających ekologii i behawiorowi łosia), jego populacja powinna być zredukowana. Jako górną granicę zagęszczenia dla środowisk ubogich należy przyjąć 2 łosie na 1000 ha powierzchni leśnej, a dla środowisk zasobnych w żer – 5 łosi na 1000 ha.

Z uwagi na nierównomierne rozmieszczenie łosi w rejonie hodowlanym, częste migracje łosi na znaczne odległości z obwodu do obwodu, inwentaryzacje łosi wykonywane na potrzeby sporządzania rocznych planów łowieckich nie są wystarczającymi wyznacznikami pozwalającymi na w miarę optymalne gospodarowanie całą populacją łosi w rejonie hodowlanym. Dla tego też, w przypadku zniesienia moratorium na odstrzał łosia, o wielkości

gospodarowania populacją tego gatunku będzie decydował nadleśniczy w porozumieniu z koordynatorem rejonu hodowlanego.

W lokalnych populacjach za zagęszczenie pozwalające na prowadzenie właściwej gospodarki łosiem przyjmuje się zagęszczenie wynoszące ok. 5 os./1000 ha powierzchni leśnej i bagiennej. Struktura płci populacji winna wynosić: 1:1 do 1:1,5 na korzyść kłep.

Przyrost zrealizowany nie powinien być ustalany na poziomie powyżej 20% wiosennego stanu populacji, tj. powinien kształtować się na poziomie średniego przyrostu zrealizowanego w rejonie hodowlanym i może być korygowany każdego roku. Z uwagi na częste prowadzenie dwóch łoszaków przez kłepy w ostatnich latach, istnieje możliwość ustalania przyrostu zrealizowanego na poziomie do 30% wiosennego stanu populacji.

Struktura pozyskania

W grupach płciowo - wiekowych winna wynosić:

- byki - około 40 %
- kłepy - około 40 %
- łoszaki - do 20 %

Przy strukturze płci populacji na poziomie 1:1,5 należy bezwzględnie zachować równowagę ilościową byków i kłep w odstrzale.

Odstrzał byków łownych nie powinien przekraczać 5% puli odstrzałowej byków w skali rejonu hodowlanego oraz może być przyznawany jedynie w obwodach, gdzie łosie występują stale. Jako byki łowne powinny być odstrzeliwane osobniki stare, w szczytowej fazie rozwoju poroża. W przypadku tego gatunku jest to jedyne wiarygodne kryterium selekcji, ponieważ dokładne określenie wieku po sylwetce i cechach morfologicznych, jest niemożliwe.

Pozyskanie kłep i łoszaków należy prowadzić w pierwszej kolejności poprzez odstrzał sztuk chorych i cherlawych, o masie tuszy mniejszej niż przeciętna oraz kłep starych i prowadzących słabe potomstwo. Kłepy prowadzące bliźnięta oraz łoszaki – bliźnięta powinny być oszczędzane.

Odstrzał powinien być realizowany przede wszystkim w obwodach gdzie odnotowywane są częste wypadki komunikacyjne z udziałem łosi oraz

w miejscach gdzie występują szkody powodowane przez ten gatunek w drzewostanach.

Rozmiar szkód w drzewostanach oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami a także znaczna nierównomierność rozmieszczenia i zagęszczenia łośi w rejonie hodowlany jak również w poszczególnych obwodach łowieckich uzasadniają obniżenie liczebności populacji łośi terenie rejonu hodowlanego nr 3.

Nadl e n i c t w o ł u k ó w:

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
29	12	3	1,9	0,5	14,0	3,5
30	13	4	2,1	0,6	12,1	3,7
31	6	4	1,1	0,7	3,6	2,4
32	35	26	3,3	2,5	4,2	3,1
33	4	3	0,7	0,5	2,5	1,9
43	13	5	1,7	0,6	8,2	3,2
47	6	3	1,2	0,6	6,3	3,1
57	4	3	0,5	0,4	4,3	3,2
71	4	4	0,5	0,5	2,8	2,8
72	9	12	0,9	1,2	2,6	3,5
86	3	3	0,5	0,5	2,6	2,6
red dot. 4-7	109	70	2	1	6	4

Nadl e n i c t w o G a r w o l i n:

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
494	1	1	1	1	1	1
495	3	3	1	1	2	2
496	5	6	1	1	2	4
497	2	3	1	1	1	1
509	7	-	2	-	11	-
510	21	10	4	1	5	2
469	5	4	1	1	4	2
475	4	4	1	1	4	1
483	7	4	2	1	7	2
484	4	4	1	1	4	4
485	12	11	2	2	4	4
486	12	6	2	1	8	3
489	1	1	1	1	1	1
518	8	4	2	1	7	2
522	5	5	1	1	3	3
523	10	8	2	2	7	3
530	7	5	2	1	3	2
498	12	6	2	2	4	2
red dot. 4-7	126	85	2	1	4	2

Nadlewnictwo Celestynów:

1	2	3	4	5	6	7
476	16	10	2,8	1,7	5	3
454	17	7	2,5	1,0	11	5
470	13	5	2,2	0,9	12	5
redn. a 4-7	46	22	2	1	9	12

Rejon nr 3:

Nadlewn	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Łuków	109	70	2	1	6	4
Garwolin	126	85	2	1	4	2
Celestyn	46	22	2	1	9	12
redn. a-7	281	177	2	1	6,3	6

2.3.2. JELE ~~CSRZUS~~ ~~HAADHUS~~ T N Y (

Rozmiar szkód w drzewostanach oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami wskazują na potrzebę zmniejszenia liczebności jelenia szlachetnego we wschodniej części rejonu hodowlanego (teren Nadleśnictwa Łuków). Na pozostałym obszarze uzasadnione jest utrzymanie liczebności jelenia na obecnym poziomie. W części obwodów populacja jelenia, pomimo występowania w wielu obwodach na terenach o dużej lesistości i sprzyjających warunkach siedliskowych, nie jest ustabilizowana. Często jeleni pojawia się na części obwodów okresowo. Dotyczy to szczególnie obwodów położonych w zachodniej i północno-zachodniej części Rejonu hodowlanego nr 3.

Za optymalne zagęszczenie, pozwalające na prowadzenie właściwej gospodarki jeleniem na terenie rejonu uważa się zagęszczenie wynoszące ok. 15-30 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej obwodu. W uzasadnionych przypadkach, po uzyskaniu zgody od właściwego terytorialnie nadleśniczego, dopuszcza się zagęszczenie do 40 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej obwodu.

Z uwagi na rozprzestrzenianie się jelenia na tereny pozbawione dużych, zwartych kompleksów leśnych, tereny o niskiej lesistości, drzewostany rosnące na ubogich siedliskach dopuszcza się niższe zagęszczenie docelowe. Przyjęte zagęszczenie w poszczególnych obwodach uzależnione jest od kategorii obwodu oraz innych czynników decydujących o jakości bytowania jelenia. Przyjęte docelowe ilości jelenia w obwodach mogą ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu na koniec obowiązywania WŁPH o max $\pm$ 20% przyjętych stanów wyjściowych. Zmiany wynikać będą z udokumentowanego występowania lub nie, istotnych szkód w drzewostanach lub ponoszenia nadmiernych kosztów związanych z ochroną przed zwierzyną.

Plan odstrzału musi wynikać z rzeczywistego stanu populacji i nie może być prostym przełożeniem wskaźników modelowych. W populacjach o zachwianej strukturze wiekowej, w grupie jeleni – byków i przewadze osobników w I klasie należy prowadzić ochronę byków prawidłowo rozwijających się w II klasie wieku oraz ograniczenie nadmiernego odstrzału

w klasie I. Odstrzał w I klasie wieku nie może w żadnym przypadku przekraczać 50% stanu jeleni – byków przeznaczonych do odstrzału w danym sezonie, a tym samym niedopuszczalnym jest, aby jelenie – byki były zamiennie realizowane w innych niż zaplanowane klasach wiekowych. W przypadku zachwiania struktury wiekowej byków – brak pozyskania byków w III klasie wieku, odstrzał byków nie powinien przekraczać 20% pozyskania wszystkich jeleni.

S t r u k t u r a   p o z y s k a n i a   j e l e n i a   s z l a c h e t n e g o

a) w grupach płciowo - wiekowych:

- byki 30 - 40%
- łanie 40 - 50%
- cielęta do 30%

b) w klasach wieku byków:

- I klasa wieku (1 – 4 poroże - 2 – 5 rok życia)   20 - 40%
- II klasa wieku (5 – 9 poroże - 6 – 10 rok życia)   30 - 50%
- III klasa wieku (10 poroże i powyżej - 11 rok życia i starsze)
do 30%

Za byka łownego uznaje się byka w III klasie wieku (od 11 roku życia włącznie i starszego) o prawidłowo ukształtowanym porożu (obustronnie koronnego), nie wykazującego cech selekcyjności.

W obwodach, gdzie nie występują duże kompleksy leśne, gdzie jeleni występuje okresowo, wyrządzając szkody zarówno w lesie, jak i na polach nie powinien być planowany docelowo. Hodowla i gospodarowanie populacją na takim obszarze jest niemożliwa, dlatego dopuszcza się pozyskanie w celu całkowitej redukcji, z uwzględnieniem przyjętych zasad selekcji dla byków. Decyzję w tym zakresie podejmuje nadleśniczy, na terenie którego nadleśnictwa leży dany obwód łowiecki. Fakt ten nadleśniczy uzgadnia z koordynatorem rejonu hodowlanego.

Z uwagi na nierównomierne rozmieszczenie jeleni w rejonie hodowlanym, częste migracje jeleni na znaczne odległości z obwodu do obwodu, inwentaryzacje jeleni wykonywane na potrzeby sporządzania rocznych planów łowieckich, nie są wystarczającymi wyznacznikami pozwalającymi na w miarę optymalne gospodarowanie całą populacją jeleni

w rejonie hodowlanym. Dlatego też o ostatecznej wielkości rocznego pozyskania jeleni w poszczególnych obwodach łowieckich powinien decydować nadleśniczy w porozumieniu z koordynatorem rejonu hodowlanego. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich powinni corocznie uzgadniać planowaną do odstrzału ilość jeleni z koordynatorem rejonu hodowlanego przed sporządzeniem rocznych planów łowieckich.

Na d l e n i e k t ó w

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0 h a p o w i e			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
31	9	20	2	12	5	12
32	250	130	24	12	30	16
72	41	36	4	10	12	10
73	8	15	1	8	4	8
r e d o t. 47	3 0 8	2 0 1	8	11	13	12

N a d l e n G a r o w o l i n o

1	2	3	4	5	6	7
530	38	28	9	7	16	12
523	16	18	3	3	10	11
522	20	22	5	5	10	11
518	11	8	3	2	10	7
510	26	50	6	10	7	12
509	4	-	1	-	4	-
497	3	12	1	2	2	7
486	12	12	2	2	8	8
485	22	22	4	4	8	8
490	10	12	3	3	8	8
498	24	40	4	6	7	12
r e d o t. 47	1 8 6	224	4	5	8	10

Nadleśnictwa otoczone

1	2	3	4	5	6	7
476	5	10	1	2	2	3
454	15	10	2	2	10	7
470	16	10	3	2	15	9
rednia dot. 47	36	30	2	2	9	6

Rejon nr 3:

1	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Nadleśnictwo	308	196	8	11	13	11
Nadleśnictwo	186	196	4	4	8	8
Nadleśnictwo	36	30	2	2	9	6
rednia a7 do	530	422	4,6	5,6	10	8,3

2.3.3 DANIEL (*DAMA DAMA*)

Daniele w ramach rejonu hodowlanego nr 3, występują wyłącznie na terenie pięciu obwodów łowieckich. Obecna ich ilość wynosi zaledwie około 30 osobników, z czego zdecydowana większość występuje na terenie Nadleśnictwa Garwolin w obwodach łowieckich nr 452 i 518. Pozostałe daniela pojawiają się w obwodach jako przechodnie osobniki. W związku z powyższym przy takiej ilości nie można mówić o właściwym gospodarowaniu populacją. Dopuszcza się dalsze zwiększanie ilości danieli w tych obwodach. Rozmiar pozyskania tego gatunku należy uzgodnić z nadleśniczym na terenie, którego znajduje się obwód łowiecki.

W ramach rejonu hodowlanego nie zaleca się dokonywania wsiedleń danieli. Fakt taki należy każdorazowo uzgadniać z właściwym terytorialnie nadleśniczym i koordynatorem rejonu hodowlanego. Zgodę na wsiedlenie danieli wydaje Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, po spełnieniu przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego wszelkich prawnych wytycznych w tym zakresie.

W przypadku omawianego gatunku nie stwierdzono sugerowanego konfliktu (dysoperacji) między jeleniem i daniela na terenie ich występowania w dużych kompleksach leśnych. Zaleca się jednak unikanie introdukcji daniela na obszary, gdzie jeleni ma dobre warunki do utrzymania trwałości populacji i jest stałym elementem istniejącej fauny.

W przypadku gospodarowania populacją daniela, należy dążyć do ukształtowania jego struktury płci w stosunku 1:1,5 na korzyść łań. W przypadku niewielkich populacji lub ugrupowań osobników dopuszcza się większy udział łań. Struktura pozyskania w takiej sytuacji może odbiegać od ramowych zasad gospodarowania populacjami daniela.

W sprzyjających warunkach środowiska, zagęszczenie może wynosić ok. 30 – 35 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej obwodu. Jego wielkość może ulec zmianie na wniosek nadleśniczego, w porozumieniu z koordynatorem rejonu. Przyrost zrealizowany w prawidłowo funkcjonujących populacjach powinien kształtować się na poziomie 25 – 30% stanu wiosennego populacji.

Struktura pozyskania:

a) w grupach płciowo – wiekowych:

- byki 30 – 40%
- łanie do 50%
- cielęta 10 – 20%

b) w klasach wieku danieli byków

- I klasa wieku (1-2 poroża; 2-3 roku życia) 30-40%
- II klasa wieku (3-6 poroża; 4-7 roku życia) 40-50%
- III klasa wieku (7 poroże i dalsze; 8 rok życia i starsze) do 20%

Za byka łownego uznaje się regularnego łopatacza w 8 roku życia i starszego o prawidłowo ukształtowanych łopatach. Pozyskanie łań i cieląt należy prowadzić poprzez odstrzał osobników o masie tuszy mniejszej niż przeciętna w rejonie hodowlanym łań starych i późno urodzonych cieląt.

Nadlenie Gierwólno

Numer obwodu	L ic z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
452	11	-	2	-	15	-
518	8	-	2	-	7	-
r e d n i 4-7	19	-	4	-	11	-

Nadlenie nictwo Łuków

Numer obwodu	L ic z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
33	3	-	1	-	2	-
72	4	-	1	-	1	-
r e d n i 4-7	7	-	1	-	2	-

Nadlenie nictwo Celestynów

Numer obwodu	L ic z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
476	1	-	1	-	1	-
r e d n i 4-7	1	-	1	-	1	-

2.3.4 SARNA (*CAPREOLUS CAPREOLUS*)

Optymalne zagęszczenie sarny powinno wynosić ok. 2,5 (3)-10 os./100 ha powierzchni obwodów. Zważywszy na aktualne zagęszczenie sarny w łowiskach, należy uczynić wszystko, aby w ciągu najbliższych lat utrzymać ten stan na dotychczasowym poziomie. Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że średnie aktualne zagęszczenie saren w rejonie jest zbliżone do optimum.

W przypadku rosnących szkód od zwierzyny istnieje możliwość zmniejszenia zagęszczenia sarny, do poziomu umożliwiającego zachowanie stabilności gatunku i prowadzenie jego użytkowania łowieckiego. Zmiany zagęszczenia, a tym samym stanu docelowego w obwodach podejmuje nadleśniczy odpowiadający za stan lasu, w porozumieniu z Koordynatorem Rejonu Hodowlanego. O fakcie tym informuje pisemnie Koordynatora Rejonu, który z kolei po zakończeniu sezonu łowieckiego informuje Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Pożądana struktura płci powinna kształtować się w przedziale od 1 : 1,5 do 1 : 2,5 na korzyść kóz. Przyrost zrealizowany powinien wynosić od 10 do 30% stanu wiosennego populacji, w zależności od tego czy w obwodzie występują liczne drapieżniki, np. nadmierna ilość lisów, gęsta sieć dróg lub wzmożone kłusownictwo. Pod uwagę należy wziąć także obecność wilka, na terenie rejonu hodowlanego, szczególnie na terenie Nadleśnictwa Łuków.

Wielkość pozyskania należy ustalać w zależności od planowanego zagęszczenia docelowego oraz od wielkości szkód w uprawach leśnych. Powinna ona wynosić od 50% do 100% przyrostu zrealizowanego. W przypadkach, gdy osiągnięcie zagęszczenia docelowego jest zagrożone – poniżej 50% w wyjątkowych uzasadnionych przypadkach dopuszcza się planowanie odstrzału, gdy nie ma możliwości osiągnięcia stanu docelowego. Jednakże w takich przypadkach nie może ono wynosić więcej niż 10% planowanego przyrostu. Biorąc pod uwagę rozmiar szkód w uprawach leśnych oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich powinni corocznie uzgadniać planowaną do odstrzału ilość saren z właściwymi terytorialnie nadleśniczymi przed sporządzeniem rocznych planów łowieckich.

Struktura pozyskania:

a) w grupach płciowo - wiekowych:

rogacze - 40 - 50%

kozy - 40 - 50%

koźłeta - do 20% - ze wskazaniem koźląt płci żeńskiej

b) w klasach wiekowych sarn rogaczy:

I klasa (1-2 poroże - 2-3 rok życia) - do 50%

II klasa (3 poroże i dalsze - 4 rok życia i starsze) - dopełnia do 100%.

Za rogacza łownego uznaje się regularnego szóstaka (lub powyżej tej formy), w wieku od szóstego roku życia włącznie, wzwyż, nie wykazującego oznak selekcyjności.

N a d l e ń k i u c k t ó w

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e ń s t w o łą c z e n i e ń p o w i e r z c h n i	
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j	
			Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5
29	90	100	1	2
30	73	130	1	2
31	130	160	2	3
32	640	450	6	4
33	86	170	1	3
43	69	140	1	2
44	72	170	1	3
45	145	190	2	3
46	102	200	1	3
47	103	130	2	3
57	120	200	2	3
58	80	120	1	2
59	153	220	2	3
60	90	150	2	3
61	104	130	2	3
71	95	190	1	2
72	350	350	4	4
73	129	205	2	3
86	108	150	2	3
red. 45	2739	3555	2	3

N a d l e n i e G a r w o l i n o

1	2	3	4	5
452	75	120	1	2
467	53	120	1	3
468	84	100	2	3
469	166	180	3	3
475	97	120	2	3
483	122	130	3	3
484	120	150	2	3
485	182	200	3	4
486	160	180	3	3
489	110	120	3	3
490	127	140	3	4
494	104	140	2	3
495	110	180	2	3
496	106	160	2	3
497	96	170	2	3
498	270	325	4	5
508	120	190	2	3
509	200	200	6	6
510	162	190	3	4
518	250	250	6	6
519	54	100	2	3
522	140	150	3	3
523	125	160	2	3
530	140	160	3	4
74	190	210	3	3
r e d n i a 5 d	3 3 6 3	4 1 4 5	3	3

N a d l e n i e C e l e s t y n ó w

1	2	3	4	5
476	210	150	4	3
454	150	120	2	2
470	78	50	1	1
r e d n i a 5 d	4 3 8	3 2 0	2	2

Rejon nr 3:

N a d l e n i	2 (suma)	3 (suma)	4	5
Ł u k ó w	2739	2460	2	2
Garwolin	3363	3666	3	3
C e l e s t y n	438	320	2	5
r e d n i a 5 d	6 5 4 0	6 4 4 6	2	3

2.3.5 DZIK (*SUS SCROFA*)

Wyznaczenie optymalnego zagęszczenia dzika w rejonie 3 jest niecelowe. Stan liczebności populacji dzika w obwodzie należy utrzymywać na takim poziomie, aby nie powodować nadmiernego wzrostu szkód w uprawach i plonach rolnych, a także uwzględniać zalecenia służb weterynaryjnych w zakresie zwalczania choroby ASF w tym dotyczące dopuszczalnego zagęszczenia (aktualnie poniżej 5 osobników na 1000ha obwodu). Należy dążyć do uzyskania struktury płci u dzików dorosłych w proporcji, co najmniej 1:1, lub z niewielką przewagą osobników męskich. Przyrost zrealizowany w naszym rejonie wynosi ok 100 - 200% stanu wiosennego populacji.

Na takim samym poziomie powinno planować się wysokość rocznego pozyskania, w przypadku występowania wilków, wielkość pozyskania powinno się planować na dolnym poziomie przyrostu zrealizowanego. W przypadku znacznego rozrostu populacji dzika lub wystąpienia zagrożenia epizootycznego np. chorobą ASF, dopuszcza się planowanie rocznego pozyskania na poziomie wyższym niż 200 %. O rozmiarze pozyskania decyduje wówczas miejscowy nadleśniczy w porozumieniu z koordynatorem rejonu hodowlanego.

Podczas odstrzału należy dążyć do pozyskania przede wszystkim osobników żeńskich z wyjątkiem loch (tj. samic w 3. roku życia i starszych).

Struktura pozyskania według grup wiekowych:

- a) dziki młode do ukończenia 2 roku życia – do 90%,
- b) dziki starsze niż 2 lata – do 30%.

Zaleca się oszczędzanie mocnych przelatków, które np. w roku nasiennym dębów mogą późną jesienią osiągnąć masę tuszy 60 – 70 kg. Konieczne jest wprowadzenie zasady oszczędzania wycinków – samców w 3 – 4 roku życia, które nie mogą jeszcze prezentować prawie żadnych wartości trofealnych.

W trudnych warunkach środowiska i presji wilka dopuszcza się inną strukturę odstrzału wynikającą z rzeczywistej struktury wiekowej dzików.

N a d l e   ńkiucktówo

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0 h a p o v			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
29	28	28	4	4	33	33
30	16	20	3	3	15	19
31	40	28	7	5	24	17
32	160	50	15	5	19	6
33	35	30	6	5	22	19
43	18	25	2	3	11	16
44	13	20	2	3	18	28
45	25	25	4	4	27	27
46	24	30	3	4	16	19
47	26	25	5	5	27	26
57	14	25	2	3	15	27
58	16	25	3	4	20	31
59	25	35	3	4	15	21
60	20	25	3	4	15	19
61	20	20	4	4	19	19
71	45	43	5	5	31	30
72	60	48	6	5	17	14
73	32	35	4	4	18	19
86	40	29	7	5	34	25
r e d o t. 47	6 5 7	5 6 6	5	4	21	22

N a d l e n i e G a r o w l i n o

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 0 h a p o w			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		L e n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
452	20	5	4	1	26	4
467	15	22	3	5	14	5
468	16	15	4	4	21	4
469	25	28	4	5	20	6
475	32	22	7	5	38	4
483	16	19	4	5	15	5
484	10	25	2	5	9	5
485	60	26	11	5	22	14
486	30	28	5	5	20	8
489	12	19	3	5	26	2
490	32	19	8	5	21	8
494	19	10	4	2	24	3
495	10	33	1	5	8	6
496	24	24	4	4	13	13
497	22	30	4	5	13	9
498	25	34	4	5	7	10
508	30	14	4	2	23	7
509	9	6	3	2	14	3
510	27	27	5	5	7	7
518	10	21	2	5	9	6
519	15	7	4	2	146	1
522	30	12	7	5	16	10
523	35	29	6	5	22	8
530	46	22	11	5	20	11
74	25	34	4	5	14	9
r e d o t. 47	5 9 5	5 3	5	4	23	8

Nadleśnictwa łowieckie

1	2	3	4	5	6	7
476	30	29	5,2	5	9	9
454	42	34	6,2	5	28	23
470	26	29	4,5	5	24	27
średnia dot. 47	98	92	5	5	20	20

Rejon nr 3:

1	2	3	4	5	6	7
Nadleśnictwo	657	566	5	4	21	22
Nadleśnictwo	595	531	5	4	23	8
Nadleśnictwa łowieckie	98	92	5	5	20	20
średnia 7 do	1350	189	5	4	21	16

2.4. WYTYCZNE DOTYCZĄCE GOSPODAROWANIA I ZAGOSZCZENIE ZAJĄC I KUROPATWY

Z uwagi na fakt, że wpływ czynników biotycznych i abiotycznych na stan zwierzyny drobnej w perspektywie dziesięciu lat jest trudny do przewidzenia ustalenie stanu docelowego w 2027 roku jest niemożliwe. W związku z tym założenia dotyczące stanów docelowych należy traktować jako szacunek, który w trakcie obowiązywania planu może ulegać zmianie. Spadek liczebności zajęcy i kuropatw w poprzednich dekadach spowodował, że obecnie zarządzanie ich populacjami już tylko w niewielkim stopniu może polegać na eksploatacji, jak to miało miejsce dawniej, lecz powinno przede wszystkim obejmować działania zmierzające do poprawy stanów tych gatunków. Tego typu działania prowadzone są na terenie Nadleśnictwa Garwolin, gdzie w obwodzie łowieckim nr 498 stanowiącym ośrodek hodowli zwierzyny (OHZ) „Uścieniec” Lasów Państwowych, od 2006 r. prowadzone są działania zmierzające do odbudowy populacji zajęcia szaraka, kuropatwy szarej i bażanta. W ramach realizowanych programów reintrodukcji i wzbogacania różnorodności przyrodniczej łowisk polnych i leśnych, prowadzonych pod nadzorem ośrodków nauki, udowodniono słuszność prowadzenia odbudowy zagrożonych wyginięciem gatunków zwierzyny drobnej. Podstawowe znaczenie w tym działaniu, ma odpowiednie przygotowanie obwodu do wsiedleń, poprzedzone eliminacją drapieżników (szczególnie lisa) oraz zapewnieniem dostępu do bazy żerowej i schronienia dla wsiedlanych zwierząt (pozostawianie miedz, dzierzawa pól uprawnych itp.) oraz właściwa edukacja społeczeństwa podnosząca świadomość w zakresie potrzeby prowadzenia tego typu działań.

Za „Poradnikiem zagospodarowania łowisk polnych i gospodarowania podstawowymi gatunkami zwierzyny drobnej” zatwierdzonym do stosowania przez Polski Związek Łowiecki oraz pozycji „Zarządzanie populacjami zwierzyny” z 2016 roku, przyjęto następujące zasady:

1. + ¥ j " § « p Ā ' → « ¶ μ - § š a ¥ š ' ± ¶ š "sytuacja" « a š ' | j ' - °
 → « → ± " š œ! ¥ ' ¶ š | Ā œš j £ « Ÿ š ¥ œ¶ j é & ¶ Ā § ± ' → « - ¶
 a μ œα ' « > 3 « Ÿ š œα ' é « 3 ¥ j œ§ ¥ œα ' ± ¶ a š | j ' - ¥ Ò '
 ¶ š £ Ò - ¶ œ¶ ¶ ± ¥š œ! ¥ ' → ® ¶ j § ® š œ¶ š ' « -

Taksacja wiosenna powinna być wykonywana w terminie do 10 marca; taksacja jesienna powinna być wykonywana najpóźniej na 2 dni przed planowanym pierwszym polowaniem na zające. Za miarę liczebności tego gatunku uznaje się za średnią z tych dwóch liczeń.

Inwentaryzacja kuropatw:

W obwodach, w których planuje się pozyskanie, wprowadza się obowiązek przeprowadzania corocznie dwukrotnej wiosennej i letniej inwentaryzacji kuropatw.

Inwentaryzacja wiosenna powinna być wykonywana do 10 marca; inwentaryzacja letnia powinna być wykonywana najpóźniej na 2 dni przed planowanym pierwszym polowaniem na kuropatwy.

Inwentaryzację kuropatw należy przeprowadzić wg metody (metod) opisanych w cytowanym „Poradniku zagospodarowania łowisk polnych i gospodarowania podstawowymi gatunkami zwierzyny drobnej”.

O terminie planowanej inwentaryzacji dzierżawcy obwodów zawiadamiają nadleśniczego nadleśnictwa zatwierdzającego roczny plan łowiecki.

2.4.1.Z A J C

N a d l e ń k i u c k t ó w o

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		P o l n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
29	150	260	2	4	18	30
30	50	270	1	4	5	25
31	290	300	5	5	17	18
32	60	240	1	2	1	3
33	95	230	2	4	6	15
43	55	320	1	4	3	20
44	80	350	1	5	11	48
45	365	370	5	5	40	41
46	62	380	1	5	4	25
47	120	240	2	5	13	25
57	90	360	1	4	10	38
58	220	340	4	6	27	42
59	324	460	4	5	19	27
60	70	260	1	5	5	20
61	80	260	1	5	7	24
71	150	330	2	4	10	23
72	240	280	2	3	7	8
73	110	350	1	4	6	19
86	60	250	1	4	5	21
r e d n i 4-7	2671	5850	2,0	4,4	11,3	24,9

N a d l e n i a r o w o l i n o

1	2	3	4	5	6	7
452	30	200	0,6	3,7	0,6	4
467	55	190	1,2	4,3	1,6	5
468	110	190	3	5,1	3,7	6
469	150	280	2,7	5	3,4	6
475	38	195	0,9	4,4	1	5
483	70	160	1,8	4,2	2,5	5
484	260	500	5,2	10	6,5	12
485	226	470	4,2	8,8	8,6	16
486	294	590	5,3	10,5	7,2	14
489	210	410	5,6	10,8	6,3	12
490	60	150	1,6	4	2,6	5
494	56	240	1,1	4,6	1,2	5
495	160	300	2,4	4,4	2,9	5
496	59	230	1	3,8	1,7	5
497	82	250	1,3	4,1	1,9	5
498	195	400	2,9	6	5,7	10
508	300	500	4,1	6,9	5	8
509	200	380	6,4	12,1	8,1	15
510	80	210	1,6	4,1	7,5	15
518	260	470	6,2	11,2	8,5	15
519	209	400	6,1	11,6	6,3	12
522	170	330	3,9	7,5	6,9	12
523	172	370	2,9	6,3	4	8
530	120	240	2,8	5,6	5,8	10
74	617	850	9	12,6	12,1	16
r e d n i a - 4-7	4 1 8 3	8 5 0 5	3,4	6,9	4,9	9,2

N a d l e n i a c e l e s t y n ó w

1	2	3	4	5	6	7
476	60	100	1	1,7	2,5	4,1
454	110	150	1,6	2,2	2,1	2,8
470	170	220	2,9	3,8	3,6	4,7
r e d n i a - 4-7	3 4 0	4 7 0	1,8	2,6	2,7	3,9

Rejon nr 3:

N a d l e n	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Ł u k ó w	2671	5850	2,0	4,4	11,3	24,9
Garwolin	4183	8505	3,4	6,9	4,9	9,2
C e l e s t y	340	470	1,8	2,6	2,7	3,9
r e d n i a - 7	7194	14825	2,4	4,6	6,3	12,7

2.4.2.KUROPATWA

N a d l e ń k i u c k t ó w o

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i e n a 1 0 0 h a p o w i e			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		P o l n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
29	85	270	1	4	10	32
30	30	250	0	4	3	23
31	60	230	1	4	4	14
32	90	110	1	1	1	1
33	40	260	1	4	3	17
43	30	310	0	4	2	20
44	110	280	2	4	15	39
45	80	300	1	4	9	33
46	58	350	1	4	4	23
47	57	210	1	4	6	22
57	0	350	0	4	0	37
58	90	250	1	4	11	31
59	70	360	1	4	4	21
60	60	240	1	4	5	18
61	60	230	1	4	6	21
71	50	350	1	4	3	24
72	210	390	2	4	6	11
73	110	330	1	4	6	18
86	35	240	1	4	3	20,5
redni a-7 d c	1325	5310	1,0	4,0	5,2	22,4

N a d l e n i a r o w l i n o

Numer obwodu	L i c z e b n o		Z a g s z c z e n i a p o w i e r z c h n i 0 0			
	Aktualna	Docelowa	O g ó l n e j		P o l n e j	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
452	35	180	0,7	3,4	0,8	4
467	30	130	0,7	2,9	0,9	4
468	50	180	1,3	4,8	1,7	6
469	60	260	1,1	4,6	1,4	6
475	28	140	0,6	3,2	0,8	4
483	30	110	0,8	2,9	1,1	4
484	260	780	5,2	9,5	6,5	12
485	160	310	3	5,8	6,1	12
486	240	480	4,3	8,6	5,9	12
489	200	400	5,3	10,6	6	12
490	35	130	0,9	3,4	1,5	6
494	44	180	0,8	3,4	1	4
495	60	220	0,9	3,2	1,1	4
496	79	200	1,3	3,3	2,3	6
497	103	260	1,7	4,3	2,3	6
498	50	200	0,7	3	1,5	6
508	120	350	1,6	4,8	2	6
509	200	340	6,4	10,8	8,1	14
510	0	40	0	7,8	0	4
518	250	420	6	10	8,2	14
519	160	330	4,6	9,6	4,8	10
522	85	200	1,9	4,6	3,4	8
523	65	250	1,1	4,3	1,5	6
530	55	120	1,3	2,8	2,7	6
74	40	200	0,6	2,9	0,8	4
r e d n i a 7 d c	2 4 3 9	6 4 1 0	2,1	5,4	2,9	7,2

N a d l e n i c t w o t y n ó w

1	2	3	4	5	6	7
476	20	120	0,3	2,1	0,6	3,6
454	30	120	0,4	1,8	2	8
470	40	120	0,7	2,1	3,7	11
r e d n i a 7 d c	9 0	3 6 0	0,5	2,0	2,1	7,5

Rejon nr 3:

N a d l e n i c t	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Ł u k ó w	1325	5310	1,0	4,0	5,2	22,4
Garwolin	2439	6410	2,1	5,4	2,9	7,2
C e l e s t y n ó w	90	360	0,5	2	2,1	7,5
O g ó ł e m	3854	12080	1,2	3,8	3,4	12,4

2.5. STAN ZAGOSPODAROWANIA REJONU HODOWLANEGO

Nadłężnictwo

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.								
	Liczba i rodzaj urządzeń z prowadzeniem gospodarki łowieckiej					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących pniu [ha]	Powierzchnia ródleń przyległych do pni [ha]	Pasy zaporowe	
	panie	ambony	woliery	lizawki	inne			liczba [szt.]	liczba w km
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
29	10	16	-	55	10	1	-	-	-
30	14	17	-	15	-	-	-	-	-
31	34	20	-	62	-	10,87	0,5	3	2,4
32	18	44	-	85	70	4,498	1,61	7	0,6
33	13	12	-	28	5	-	-	-	-
43	13	16	-	28	-	-	-	-	-
44	11	11	-	24	-	-	-	-	-
45	8	9	-	8	-	-	-	-	-
46	16	8	-	47	20	1,7	1,5	-	-
47	11	9	-	30	4	0,56	-	-	-
57	14	13	-	30	-	-	-	-	-
58	2	15	-	26	4	-	-	-	-
59	11	18	-	18	-	-	-	-	-
60	23	9	-	50	2	0,3	-	-	-
61	23	10	-	54	-	0,22	0,93	-	-
71	6	5	-	20	-	-	-	-	-
72	32	122	-	145	-	9	-	2	1
73	14	9	-	44	23	1,3	-	-	-
86	8	6	-	12	1	0,4	-	1	0,5
Razem	281	369	0	781	139	29,848	4,54	13	4,5

Nadlie Garwolin

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.										
	Liczba i rodzaj urządzeń do prowadzenia gospodarki łowieckiej					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących [ha]	Powierzchnia przyległa do zwierzyny [ha]	Pasy zaporowe		Powierzchnie powierzchniowych	
	panie	ambony	woliery	lizawki	inne			liczba [szt.]	liczba [km]	zbiorniki [ha]	rzeki [km]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
452	16	10	-	26	-	-	-	-	-	-	-
467	12	4	-	45	-	-	-	-	-	-	-
468	6	3	-	12	-	1,4	-	-	-	-	-
469	15	20	-	15	-	-	-	2	0,4	-	-
475	15	13	-	43	15	1,1	-	-	-	-	-
483	20	9	-	64	6	-	-	-	-	-	-
484	23	58	1	78	-	5,5	1	-	-	-	-
485	37	103	-	296	1	2,1	3	2	1,6	-	-
486	15	13	1	20	-	2,4	-	-	-	-	-
489	22	20	1	58	-	1,3	0,4	-	-	-	-
490	10	23	-	23	-	1,7	-	-	-	-	-
494	20	18	-	48	30	-	-	-	-	-	-
495	26	1	1	74	11	-	-	-	-	-	-
496	19	9	-	70	-	-	-	-	-	-	-
497	26	13	-	80	-	2	1,5	-	-	-	-
498	14	79	3	132	10	4,6	3,5	0	0	15	23
508	10	5	-	10	-	-	1	-	-	-	-
509	15	7	-	18	15	-	-	-	-	-	-
510	32	41	-	52	-	6,7	1	-	-	-	-
518	17	17	1	20	30	1,2	-	-	-	-	-
519	12	21	-	40	-	0,6	-	-	-	-	-
522	20	15	-	40	-	2,6	-	-	-	-	-
523	10	17	-	15	-	3	1	-	-	-	-
530	40	42	-	55	-	4	-	-	-	-	-
74	8	8	0	8	0	0	0	0	0	0	0
Razem	460	569	8	1342	118	40,2	12,4	4	2	15	23

Nadleśnictwa łowców

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego w gęstwinie na 1.04.2016 r.								
	Liczba i rodzaj urządzeń łowczych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej [szt.]					Powierzchnia poletek łowczych [ha]	Powierzchnia przyległa do paszy zaporowej [ha]	Pasy zaporowe	
	pańszczyce	ambony	woliery	lizawki	inne			liczba [szt.]	długość [km]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
454	10	15	-	30	5	4	2,5	4	1
470	5	19	-	20	15	3,5	1,9	-	-
476	12	44	-	55	8	4,5	-	5	1,3
Razem	27	78	0	105	28	12	4,4	9	2,3

Rejon nr 3:

Nadleśnictwo	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Łuków	281	369	-	781	139	29,84	4,54	13	4,5
Garwolin	438	482	5	1202	108	35,6	8,9	4	2
Celestynów	27	78	-	105	28	12	4,4	9	2,3
Ogółem	746	929	5	2088	275	77,44	17,84	26	8,8

2.6. RODZAJE I OPIS ROZMIARU KŁUSOWNI

Nadlieknictwo

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru k
29	zebrano: wnyki-15; dziczące bezpańskie psy-6; wypuszczane psy-7; kłusujące koty-10
30	zebrano: wnyki-30; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-3; lisy-3; dziczące bezpańskie psy-30; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-30
31	zebrano: wnyki-10; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: dziki-1; sarny-2; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-2; dziczące bezpańskie psy-15; wypuszczane psy-20; pogryzienia ludzi przez psy-2; kłusujące koty-30
32	zebrano: wnyki-11; żelaza-1; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: jelenie-1; sarny-2; dziczące bezpańskie psy-21; wypuszczane psy-6; kłusujące koty-10
33	dziczące bezpańskie psy-30; wypuszczane psy-20; kłusujące koty-50
43	zebrano: wnyki-35; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: zajęce-1; lisy-2; dziczące bezpańskie psy-25; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-35
44	zebrano: wnyki-8; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-1; dziczące bezpańskie psy-9; wypuszczane psy-25; kłusujące koty-12
45	zebrano: wnyki-35; dziczące bezpańskie psy-20; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-30
46	zebrano: wnyki-9; dziczące bezpańskie psy-23; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-40
47	kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-1; dziczące bezpańskie psy-50; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-50
57	zebrano: wnyki-9; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-2; zajęce-2; lisy-1; dziczące bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-15
58	zebrano: wnyki-15; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarna-2; dziczące bezpańskie psy-15; wypuszczane psy-250; pogryzienia ludzi przez psy-6; kłusujące koty-200
59	zebrano: wnyki-30; dziczące bezpańskie psy-25; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-20
60	zebrano: wnyki-10; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-1; dziczące bezpańskie psy-5; kłusujące koty-10
61	zebrano: wnyki-14; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-1; zajęce-1; dziczące bezpańskie psy-6; kłusujące koty-9
71	Zebrano: wnyki-30; sprawy o kłusownictwo przekazane organom ścigania-1; dziczące bezpańskie psy w obwodzie-25; pogryzienia ludzi przez psy-3; kłusujące koty-30
72	zebrano: wnyki-110; inne urządzenia kłusownicze-1; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: jelenie-2; dziki-3; sarny-5; zajęce-12; lisy-4; piżmaki-7; bażanty-16; kuropatwy-18; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany- pojedyncze; dziczące bezpańskie psy-14; wypuszczane psy-40; kłusujące koty-40
73	zebrano: wnyki-12; dziczące bezpańskie psy-18; wypuszczane psy-35; kłusujące koty-40
86	zebrano: wnyki-9; sprawy o kłusownictwo przekazane organom ścigania-1; dziczące bezpańskie psy-16; wypuszczane psy-40; kłusujące koty-52

N a d l e n i a r o w b l i n o

Numer obwodu	Opis rodzaju ir o z m i a r u k ł u s o w n i c
452	wypuszczane psy-15; kłusujące koty-10
467	zebrano: wnyki-15; zdziczałe bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-10; kłusujące koty-12
468	zdziczałe bezpańskie psy-40; wypuszczane psy-42; kłusujące koty-80
469	zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych-sarny-2; zdziczałe bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-20
475	zebrano: wnyki-8; zdziczałe bezpańskie psy-7; wypuszczane psy-26; kłusujące koty-36
483	zebrano: wnyki-29; zdziczałe bezpańskie psy w obwodzie-14; wypuszczane psy-10; pogryzienia ludzi przez psy-1; kłusujące koty-11
484	zebrano: wnyki-120; inne urządzenia kłusownicze-9; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-3; zajęce-5; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-2; zdziczałe bezpańskie psy-11; wypuszczane psy-8; kłusujące koty-13
485	zebrano: wnyki-40; inne urządzenia kłusownicze-16; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: dziki-1; sarny-2; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-3; zdziczałe bezpańskie psy w obwodzie-6; wypuszczane psy-5; kłusujące koty-8
486	zebrano: wnyki-1; zdziczałe bezpańskie psy-5; wypuszczane psy-5; kłusujące koty-10
489	zebrano: wnyki-29; żelaza-1; inne urządzenia kłusownicze-10; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-1; zdziczałe bezpańskie psy-12; wypuszczane psy-6; kłusujące koty-20
490	zebrano: wnyki-28; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: lisy-2; bażanty-1; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany- bardzo małe; zdziczałe bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-42; kłusujące koty-60
494	zebrano: wnyki-18; sprawy o kłusownictwo przekazane organom ścigania-1; zdziczałe bezpańskie psy-12; wypuszczane psy-29; kłusujące koty-42
495	zebrano: wnyki-23; żelaza-3; inne urządzenia kłusownicze-2; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-4; zajęce-2; bażanty-1; zdziczałe bezpańskie psy-7; wypuszczane psy-10; kłusujące koty-6
496	zebrano: wnyki-4; wypuszczane psy-4; kłusujące koty-16
497	zebrano: wnyki-6; kłusujące charty lub ich mieszańce-2; zdziczałe bezpańskie psy-4; wypuszczane psy-8; kłusujące koty-20
498	zebrano: wnyki-6; wypuszczane psy-6
508	zebrano: wnyki-20; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-1; zajęce-5; lisy-1; borsuki-1; bażanty-2; wypuszczane psy-35; kłusujące koty-30
509	zebrano: wnyki-11; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: zajce-1; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-14; zdziczałe bezpańskie psy-20; wypuszczane psy-20; kłusujące koty-50
510	koło nie wykazało żadnych problemów dot. kłusownictwa
518	zebrano: wnyki-15; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: zajęce-3; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-8; sprawy o kłusownictwo sprawca nieznany-8; sprawy o kłusownictwo przekazane organom ścigania-1; zdziczałe bezpańskie psy-25; wypuszczane psy-25; kłusujące koty-50
519	zebrano: wnyki-19; żelaza-2; inne urządzenia kłusownicze-12; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: zajęce-2; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany-2; zdziczałe bezpańskie psy w obwodzie-7; kłusujące koty-6
522	zebrano: wnyki-20; zdziczałe bezpańskie psy-24; wypuszczane psy-17; kłusujące koty-22
523	zebrano: wnyki-192; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: sarny-2; zajęce-4; kłusownictwo z bronią sprawca nieznany- 2; zdziczałe bezpańskie psy-20; wypuszczane psy-120; kłusujące koty-180
530	zebrano: wnyki-25; zwierzyna w urządzeniach kłusowniczych: jelenie-1; sarny-1; zdziczałe bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-8; kłusujące koty-15

N a d l e n C i e d t e w o t y n ó w

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru k
454	zebrano: wnyki-5; wypuszczane psy-20; kłusujące koty-20
470	zebrano: wnyki-4; wypuszczane psy-30; kłusujące koty-40
476	zebrano: wnyki-5; zdziczałe bezpańskie psy-10; wypuszczane psy-25; kłusujące koty-50

2.7. ZADANIA W ZAKRESIE ZAGOSPODAROWANIA ŁOWIECKICH NA OKRES OBOWIĄZYWANIA

Zadania dla Rejonu hodowlanego nr 3

Zwierzyna gruba:

1. Prowadzenie gospodarki łowieckiej w zakresie hodowli dzików zdominowane będzie w okresie obowiązywania planu kwestią zwalczania Afrykańskiego Pomoru Świń. Podstawowym działaniem będzie więc redukcja populacji dzików a następnie utrzymanie liczebności populacji na niskim poziomie. O konkretnych działaniach będziemy się dowiadywać z właściwych rozporządzeń i zmian do ustaw.
2. Prowadzenie gospodarki populacją jeleni powinno być nakierowane na utrzymanie gatunku w obwodach, których charakterystyka spełnia wymagania gatunku (obwody z dużymi kompleksami leśnymi, zapustami na gruntach prywatnych, dostępem do wody, udziałem upraw łąkarskich). Nie widzę możliwości utrzymywania jeleni w obwodach z małym udziałem powierzchni leśnej, w takich obwodach, o ile wykazywano w nich jelenie, stany docelowe zaplanowano na poziomie "0". Jeżeli w tych obwodach wykazywane będą jelenie w liczeniach wiosennych, to należy tam planować odstrzał w maksymalnym zakresie określonym w planie wieloletnim, z nastawieniem głównie na pozyskanie łań i cieląt, celem stopniowego ograniczania populacji.

3. Szczególną uwagę należy zwrócić na właściwe gospodarowanie populacją saren, która prawdopodobnie, w najbliższych dekadach stanie się podstawowym gatunkiem dla gospodarki łowieckiej. Należy dążyć do osiągnięcia zagęszczenia min. 2 saren na 100 ha pow. ogólnej obwodu. Obecnie stany poniżej parametru 2 os./100 ha wykazywane są w 8 obwodach łowieckich (najmniejsze zagęszczenie 1,3 os./100 ha występuje w obwodzie nr 346). Trzeba jednak zwrócić uwagę, że we wszystkich wymienionych obwodach osiągnięto stany docelowe założone w poprzednim planie wieloletnim. Podstawowe działania, które umożliwią właściwą gospodarkę populacją saren to:
- zabezpieczenie w obwodach stałego dostępu do soli,
  - dokarmianie w okresie zimy karmą soczystą,
  - intensywny odstrzał lisów jako gatunku mającego podstawowy wpływ na ograniczenie przyrostu saren,
  - doprowadzenie do właściwego stosunku płci w populacji.

Zwierzyna drobna:

Stany zwierzyny drobnej w okresie ostatnich trzech dekad wykazywały stałą tendencję spadkową, dzisiaj można powiedzieć, że osiągnęły poziom ostrzegawczy dla dalszego istnienia. Taką sytuację należy tłumaczyć przede wszystkim niekorzystnym przekształceniem krajobrazu rolniczego, wprowadzaniem wielkołanowych upraw kukurydzy i rzepaku oraz presją drapieżników (nie tylko lisów). Obecnie nauka i praktyka łowiecka nie odnajduje antidotum na obserwowane zjawisko. Zadaniem na kolejne lata jest utrzymanie kuropatwy i zająca w łowiskach polnych chociażby w minimalnej ilości, aby nie utracić ww. gatunków. W takim kontekście stany docelowe przedstawione w tabelach należy traktować jako życzeniowe ale jednocześnie prowadzić wszelkie działania jakie mogą ochronić i wzmocnić populację.

3. Literatura

1. Harmuszkiewicz J. Występowanie rysia eurazjatyckiego (*Lynx lynx*) w Puszczy Augustowskiej. *Sylwan* 155 (8): 572-578.
2. Jędrzejewska W., Jędrzejewski B. 2001. *Ekologia Zwierząt Drapieżnych Puszczy Białowieskiej*. PWN. Warszawa
3. Kamieniarz R., Panek M. 2011. Przebieg lęgów wsiedlonych kuropatw pochodzących z hodowli- badania radiotelemetryczne. *Sylwan* 155 (11): 778-783.
4. Krupka J., Dzieciołowski R., Fruziński B., Neugebauer Z., Pielowski Z., Pucek Z. 1989. *Łowiectwo*. PWRiL. Warszawa
5. Lipińska M. 2015. *Przyszłość Wilka w Polsce*. Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Kancelaria Senatu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez senacką Komisję Środowiska. Warszawa
6. *Łowiectwo w zrównoważonej gospodarce leśnej*. VII Sesja Zimowej Szkoły Leśnej. 2015. IBL. Proprint Usługi Poligraficzne. Sękocin Stary.
7. Miścicki S., Żurek Z. 2015. Monitoring uszkodzeń spowodowanych przez jeleniowate w młodych drzewostanach i odnowieniach Gorczańskiego Parku Narodowego. *Sylwan* 159 (6): 505-515.
8. Nasiadka P., Dziedzic R. 2014. *Podręcznik Najlepszych Praktyk Ochrony Kuropatwy i Zająca*. www.bestpractice-life.pl. CPKŚ.
9. Nasiadka P., Nawrocka M. 2014. Porównanie efektywności i różnych sposobów wsiedleń kuropatwy szarej (*Perdix perdix*) ze wskazaniem zasadności i adaptacji kuropatw do warunków naturalnych w wolieryze adaptacyjnej „PERDIX” na terenie Nadleśnictwa Łochów. Praca zlecona przez DGLP umowa: OR-2717-34/11.
10. Nasiadka P., Skubis J., Wajdzik M. 2015. Bezpośrednie obserwacje zwierzyny jako element monitorowania dużych kopytnych na przykładzie łośi (*Alces alces* L.) w Kampinoskim Parku Narodowym. *Sylwan*. 159 (7): 565-578.
11. Okarma H. 2015. *Wilk*. Biblioteka przyrodniczo-łowiecka, tom 2. Wydawnictwo H₂O. Kraków

12. Okarma H., Tomek A. 2008. Łowiectwo. Wydawnictwo Edukacyjno-Naukowe H₂O. Kraków
13. Paślawski T. 1994. Łowiectwo. Oficyna Edytorska „Wydawnictwo Świat”. Warszawa
14. Popczyk B., Kniżewska W. 2016. Zarządzanie populacjami zwierząt. Łowiec polski sp. zo.o. Warszawa
15. Porozumienie w sprawie zasad dobrych praktyk, w zakresie stosowania metod służących do przeprowadzenia inwentaryzacji zwierzyny na potrzeby sporządzenia WŁPH i RPŁ na sezon 2016/2017 zawarte w dniu 16 lutego 2016 r.
16. Porozumienie zawarte w dniu 12 stycznia 2016 r. pomiędzy Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych a Przewodniczącym Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego w sprawie współpracy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Polskiego Związku Łowieckiego.
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz.U. Nr 221 z 2007 r. poz. 1646).
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 17 grudnia 2014 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 18 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.
20. Studia i materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. 2012. Obce gatunki w lasach. R.14. Zeszyt 33/4/2012.
21. Uchwała nr 14/2015 Naczelnej Rady Łowieckiej, z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie zgodności odstrzału.
22. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. z 2015 r. poz. 2168, z późn. zm.)

23. Zasady selekcji osobniczej i populacyjnej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie prawidłowości odstrzału. Załącznik do uchwały NRŁ nr 57/2005 z dnia 22 lutego 2005 r.
24. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego dzików (Dz. U z 2016 r. poz. 229).